

הפורום להשכלה גבוהה
של ארגון "בשער" ומוסד שמואל נאמן
יחד עם קרן אדמונד דה רוטשילד

אקדמיה בימי פנדמיה

תמצית

בכינוס שנערך בנובמבר 2020 מטעם הפורום להשכלה גבוהה של ארגון "בשער" ומוסד שמואל נאמן יחד עם קרן אדמונד דה רוטשילד, נפרשה תמונה מרשימה של הפעילויות של האקדמיה בתקופת הקורונה והתרומה שלה לחברה בשעה קשה זו. באו לידי ביטוי פעילויות לטווח הקצר לטיפול באתגרים המידיים, והיערכות וחשיבה לטווח הארוך, תוך הערכת השינויים המערכתיים שהקורונה מביאה אתה. הודגשו ונדונו האתגרים של שימור ופיתוח המערכת האקדמית עצמה והתרומה שלה לאתגרים איתם מתמודדת המדינה בכללותה, מתוך ראייה של המחויבות של האקדמיה לחברה. התובנות והמסקנות העיקריות מוצגות להלן:

מדיניות מבוססת נתונים - מעורבות האקדמיה בתהליך קבלת החלטות ברמה הלאומית

- קיים חוסר בדרכי פעולה ממוסדות ורציפות לקשר בין האקדמיה ומקבלי החלטות וקובעי המדיניות, אשר יכולות לסייע ברמה הלאומית. צורך זה גובר במיוחד בעתות משבר אשר בהן יש לקבל החלטות מהירות על רקע של התפתחויות מפתיעות שאין לגביהן ניסיון.
- שת"פ הראוי בין האקדמיה וגופי הממשל למעשה לא תפקד במהלך משבר הקורונה. לכן, יש צורך בקידום של מנגנונים ותשתיות של הידברות שיפעלו באופן שוטף כדי שיוכלו לסייע בצורה יעילה למקבלי החלטות גם בתקופות חירום. הקמה חפוזה של מנגנונים כאלה בחירום איננה יכולה להביא לידי ביטוי מירבי את פוטנציאל התרומה של האקדמיה לקבלת החלטות מושכלות ומבוססות נתונים.

תרומת המחקר הבסיסי לפתרון בעיות

- הוצגה תמונה מרשימה של המחקר הבסיסי אשר שמש כתשתית לתהליך של פיתוח טכנולוגיות להתמודדות עם המגפה, בין אם בבדיקות ובין אם בתשתית לפיתוח חיסונים.
- המשבר המחיש את היכולת של האקדמיה למנף במהירות וביעילות את היכולות שנבנו במחקר בסיסי מתמשך לסייע בפתרון בעיות בעת חרום ולסייע למקבלי ההחלטות לקדם מדיניות המבוססת על ידע ומוזלים שפותחו במחקר הבסיסי.
- לאור התרומה של המחקר הבסיסי בטיפול ובפתרונות למשבר הקורונה (תרופות, חיסונים, בדיקות) יש צורך להמשיך ולתמוך במחקר בסיסי ארוך טווח אשר הפרות שלו באים לידי ביטוי בולט בתקופות משבר, וכידוע המשברים באים בהפתעה.

קידום גישות הוליסטיות ורב תחומיות

- יש צורך להתייחסות לבריאות הציבור מנקודת מבט רחבה ורב תחומית, כאשר ההיבט הרפואי הוא רק נדבך אחד, עם צורך להתייחסות לנדבכים נוספים ובהם היבטים חברתיים, נפשיים וכלכליים.
- הצורך בגישה רב תחומית כפי שבאה לידי ביטוי בנושאים של בריאות הציבור מחייבת את האקדמיה לחשיבה לקידום של רב תחומיות לא רק במחקר אלא גם בחינוך, בכל תחומי פעילותה.

הוראה מקוונת ותרבות אקדמית

- ההיערכות המהירה באקדמיה להמשך הלימודים בקמפוסים, שהפכו בלחץ הנסיבות לקמפוסים וירטואליים, הייתה מרשימה והביאה לידי ביטוי את החוסן של המערכת האקדמית.
- לצד הפעולות לצמצום נזקים שיושמו במהלך משבר הקורונה יש להביא בחשבון לקחים לטווח הארוך בכל הקשור ללמידה מקוונת ודיגיטלית, במיוחד הצורך לפיתוח סביבות פדגוגיות וכלי הערכה המותאמים ללמידה זו. כל אלה מחייבים שינוי תרבותי בחיי הקמפוס האקדמי.
- ניתוח של הסביבה הדיגיטלית מצביע על לא מעט יתרונות גם בהיבטים הכוללים אינטימיות שבין המשתתפים, בשונה מהדעה הרווחת.
- ניתן באמצעות הסביבה הדיגיטלית למנף ערכים מוספים כדוגמת בינלאומיות.
- בנייה של סביבה מקוונת ודיגיטלית איכותית דורשת השקעת משאבים ויש לבנות עבורה מודלים עסקיים ייחודיים, וזאת במקביל גם למודלים פדגוגיים-טכנולוגיים חדשים.
- הסביבה הדיגיטלית הווירטואלית טומנת אתה יתרונות רבים, אך יש לראות בה אמצעי ולא מטרה, מתוך כוונה למצוא את האיזון הנכון בין לימוד מקוון ולימוד המבוסס על אינטראקציה אישית, אשר בו המרצים משמשים לא רק כמורים אלא גם כמנחים ומנטורים.

תפקיד האקדמיה בהכשרה לשוק העבודה

- משבר הקורונה פרץ את המחסום הפסיכולוגי והמעשי ללימוד דיגיטלי סינכרוני ואסינכרוני ובכך הוא מסיט את הצורך בחינוך המבוסס על הקניית מידע לחינוך שמבוסס על הקניית כישורי המאה ה-21 שיאפשרו לבוגרים להשתלב בעולם התעסוקה העתידי המתאפיין בדינמיות ושינויים מהירים, אשר מקבלים האצה עקב משברים דוגמת הקורונה.
- על האקדמיה לערוך חשבון נפש בדבר הרחבת הייעוד שלה והמחויבות להכשיר לשוק העבודה העתידי, מבלי להתפשר על היעדים אחרים שלה, תוך מציאת איזון הולם ביניהם.
- שינוי זה מחייב חשיבה מחודשת על מבנה הלימודים האקדמיים ותפקיד האוניברסיטאות, תוך מתן דגש ללימודי הליבה במהלך לימודי התואר, כולל ליבה במדעי החברה והרוח גם לבוגרי מדע והנדסה, ושילוב של פדגוגיות להקניית כישורים, הן בקורסי ליבה והן בתבניות לימוד ייחודיות המשלבות התנסות.
- על זה מתווסף הצורך בגיבוש חשיבה של פיתוח נדבך נוסף של למידה לאורך החיים כחלק מייעוד האקדמיה, במודולי למידה ייחודיים שילוו את הבוגרים במהלך חייהם המקצועיים. מודולים אלה מחייבים שיתוף פעולה בין האקדמיה, המעסיקים והתעשייה ובכך הם יוצרים מסגרות חדשות לאקו-סיסטם אקדמיה-תעשייה.

תמצית הדוח המסכם שערכו:

פרופ' ארנון בנטור

ד"ר אביגדור זוננשטיין

הפורום להשכלה גבוהה

"בשער" | 70. 03-6424895 | www.bashaar.org.il | bashaar@bashaar.org.il